

Når bonden skal ha barn

Innspill til jordbruksforhandlingene 2021 fra selvutnevnt arbeidsgruppe i Møre og Romsdal.

Deltagere på arbeidsmøte – fra venstre: Åslaug Røberg, Kjersti Ellingsgård, Hilde Kjersem Kolberg, Anne Dahle Klever, Ragnhild Bergheim Ruud, Anna Berget, Vegard Smenes og Arnar Lyche

Bakgrunn

Initiativtakere er Hilde Kjersem Kolberg og Anna Håland Berget. Begge er styremedlemmer i Møre og Romsdal Bondelag, melkeprodusenter og småbarnsforeldre. Yrket som bonde skal ikke være et hinder for å få barn, sier de. Slik er det til en viss grad i dag. De kjenner til bønder som ønsker seg flere barn, men som vegrer seg av praktiske og økonomiske årsaker. Derfor er det nødvendig å forbedre velferdsordningene i forbindelse med svangerskap, fødsel og foreldrepermisjon.

Kjersti Ellingsgård, Anne Dahle Klever, Ragnhild Bergheim Ruud og Vegard Smenes er alle melkeprodusenter og småbarnsforeldre og ble invitert med i ei arbeidsgruppe. Åslaug Røberg fra Fylkesmannen deltok for å redegjøre for regelverket og Arnar Lyche var sekretær.

Dagens regelverk

Tilskuddsordningen skal ifølge forskriften medvirke til å dekke kostnader til avløsning ved sykdom og svangerskap med mer. Formålet er å fungere som sikkerhetsnett når bonden er ute av stand til å utføre arbeidet på gården. Det skal gjøres fradrag for stønader og andre inntekter som bonden kan få i perioden det søkes tilskudd for. I utgangspunktet gis det kun ett tilskudd per virksomhet i samme periode. For å få tilskudd til avløsning må det være andre enn samboer/ektefelle eller person med næringsinntekt fra foretaket, som er avløser.

Eksempler fra virkeligheten

Sofie fra Vigra fortalte om sine utfordringer i Bondebladet 8. oktober 2020. Hun tok over gard på kort varsel, fikk barn og var fullstendig avhengig av at foreldrene og samboeren hjalp til, både med arbeid og barnepass. Hun var heldig og fikk tak i en avløser som lærte raskt, men da avløseren hadde jobbet og brukt opp pengene hun fikk utbetalt var bare 1/3 av jobben gjort. Dagsatsen må opp for å dekke de reelle utgiftene til avløser på en gard.

Kjersti hadde en permittert ektemann da hun gikk gravid. Dermed jobbet hun nattskift som sykepleier før fødselen, for å spe på inntekta. Det førte til at hun fikk fradrag på tilskuddet til avløser da hun skulle ut i permisjon. Vegard er aktiv tillitsvalgt i våre organisasjoner. Han får fradrag for sine vederlag for styreverv når det beregnes tilskudd til avløsning når han skal ha pappapermisjon. Fradrag for lønn og ytelser må fjernes, slik at folk kan dekke utgifter til avløser selv om de har inntekt utenom garden.

Hilde er gravid og får svangerskapsenger i tida før fødselen. Det er en prosess å få tak i en god ansatt, og i mellomtiden vil det føre til mer arbeid på ektefelle og samdriftsdeltaker. Disse burde få kompensasjon for den ekstra arbeidsbelastningen. Det må kunne utbetales tilskudd til avløsning også når ektefelle/samboer/person med næringsinntekt fra foretaket er avløser ved sykdom og fødsel mm.

Ragnhild deler på drifta sammen med ektemannen. Hun har fått fire barn på kort tid, men sier at i praksis fører det til at mannen må springe dobbelt så fort. NAV trodde ikke på at hun var delaktig i drifta, og regnskapsføreren måtte finne fram dokumentasjon på at hun var gardbruker. Det tok svært lang tid før hun fikk noe utbetalt fra NAV. Det er likviditetsmessig krevende å forskuttere lønn til avløser over lengre tid i påvente av svar fra NAV. Det kan ikke søkes om tilskudd fra kommunen før NAV har fattet vedtak. Vi må få ut mer kunnskap til bøndene, landbrukskontorene og NAV.

Selvutnevnt arbeidsgruppe i Møre og Romsdal foreslår følgende:

- ✓ **Å øke maksimal dagsats til minst 2000 kr.** Dagens sats dekker ikke kostnaden med å leie inn en avløser som skal gjøre en jobb tilsvarende gardbrukeren.
- ✓ **Å fjerne fradrag for lønn og ytelser.** Det er gårdsbrukets arbeidsomfang som er avgjørende for avløserkostnadene, uavhengig av om bonden ser seg nødt til å ha arbeid utenom eller ikke.
- ✓ **Å gi tilskudd til avløsning også når ektefelle/samboer/person med næringsinntekt fra foretaket er avløser.** Det er en svært viktig endring med tanke på å sikre tilgang på kompetent avløser til enhver tid.
- ✓ **Å øke kunnskapen hos bønder, landbrukskontor og NAV.**

Vi mener våre forslag gir følgende fordeler for landbruket:

- Sikrer i større grad at dyra får forsvarlig tilsyn.
- Bedre sikkerhet for bonden når hun er gravid.
- Bedre sikkerhet for bonden når hun/han er sykmeldt.
- Bedre rekruttering til landbruket.
- Bedre mulighet for partner til å ta ut foreldrepermisjon.
- Enklere saksbehandling.

På vegne av arbeidsgruppa,

Hilde Kjersem Kolberg og Anna Håland Berget